

33743 - خانوادہی شخص قربانی کننده می تواند مو و ناخن خود را در دہوی ذی الحجہ کوتاہ کنند

سوال

اگر مرد قرار است قربانی کند، آیا همسر و فرزندانش می توانند با آغاز ذی الحجہ مو و ناخن خود را کوتاہ کنند؟

پاسخ مفصل

بله، این کار جایز است و پیشتر در پاسخ به سوال (36567) بیان شد کہ برای شخص قربانی کننده حرام است چیزی از مو یا ناخن یا پوستش را بردارد و این حکم خاص بہ صاحب قربانی است.

شیخ ابن باز۔ رحمہ اللہ۔ می گوید:

اما خانوادہی قربانی کننده چیزی بر عہدہشان نیست و در قول صحیح علما از برداشتن مو یا ناخن نہی نشده اند، و این حکم مخصوص شخصی است کہ قربانی را از مال خود خریده است. «فتاویٰ اسلامیة» (۲/۳۱۶).

در فتاویٰ کمیسیون دائم آمده است:

در حق کسی کہ قصد قربانی دارد مشروع این است کہ با پیدا شدن ہلال ذی الحجہ چیزی از مو و ناخن و پوستش بر ندارد تا آنکہ قربانی را انجام دہد؛ زیرا جماعت محدثین بہ جز بخاری از ام سلمة۔ رضی اللہ عنہا۔ روایت کردہ اند کہ پیامبر۔ صلی اللہ علیہ وسلم۔ فرمود: «**ہرگاہ ہلال ذی الحجہ را دیدید و کسی از شما قصد قربانی نمود از مو و ناخنش چیزی بر ندارد**». لفظ ابوداؤد (۲۷۹۱) و مسلم (۱۹۷۷) این است: «**کسی کہ قربانی دارد ہرگاہ ہلال ذی الحجہ آشکار شد، چیزی از مو و ناخن ہایش بر ندارد تا آنکہ قربانی را انجام دہد**». فرقی نمی کند خودش قربانی را انجام می دہد یا کسی را برای ذبح وکیل کردہ است. اما کسی کہ برایش ذبح می کنند (یعنی خانوادہی شخص) این در حق وی مشروع نیست زیرا در این بارہ چیزی وارد نشده است.

شیخ ابن عثیمین۔ رحمہ اللہ۔ در «**الشرح الممتع**» (۷/۵۳۰) می گوید:

کسی کہ برایش قربانی می کنند اشکالی ندارد از [مو و ناخنش] بردارد بہ این دلایل:

۱- ظاہر حدیث چنین است، مبنی بر آنکہ تحریم مخصوص کسی است کہ خود ذبح می کند و بر این اساس تحریم نیز مخصوص سرپرست خانوادہ است، اما این برای اہل خانہ حرام نیست زیرا پیامبر۔ صلی اللہ علیہ

وسلم . حکم را معلق به کسی دانسته که قربانی می کند، در نتیجه این حکم برای [اهل خانه] که برایش قربانی می شود ثابت نمی شود.

۲. پیامبر . صلی الله علیه وسلم . برای خانواده اش ذبح می کرد و از وی نقل نشده که به آنان گفته باشد: چیزی از مو و ناخن و پوست خود بردارید، و اگر این چیز حرام بود حتما آنان را نهی می کرد، و این قول راجح است.